

A JAVÍTÓSZERVEZETEK ALKALMAZÁSÁNAK ÚJSZERŰ KÉRDÉSEI

Gáspár Tibor¹

A Magyar Köztársaság új, a megváltozott helyzethez és realitásokhoz igazodó biztonságpolitikai koncepciója és az ország védelmére vonatkozó alapelvek rendszerbe foglalása megtörtént.

A doktrínákban bekövetkezett változás a jövőben sem szüntetheti meg a béke időszakban létrehozott és fenntartott haditechnikai eszköz- és anyagtartalékok, javító kapacitások szükségességét. A védelmi jelleg előtérbe helyezése csak a tartalékok és kapacitások összetételében és mértékében, valamint azok biztosítási formáiban hozhat változást. Ezek nagyságrendje a katonai követelmény oldalról a háború elkerülhetőségének garanciáitól függ.

A csapatok harci ereje nagymértékben harci technikájuk technikai állapotától függ. Ezt többek között az eszközök teljesítőképessége, megbízhatósága és alkalmazhatósága határozza meg. A technikai biztosítás célja, hogy a legnagyobb mértékben biztosítani lehessen az eszközök élettartamát és technikai hadrafoghatóságát.

Ezen feladatok végrehajtása elsősorban a hadsereg javító szervezeteire hárul. Tanulmányom célja, hogy bemutassam azokat az új kérdéseket, illetve egyes, eddig is ismert tételek következetesebb érvényesítését, amelyek az új honvédelmi elvek alkalmazásával előtérbe kerültek. A téma feldolgozásánál a fegyverzettechnikai eszközök technikai biztosítására helyezem a fő hangsúlyt.

1. A javító szervezetek háborús alkalmazásának kérdései

A Magyar Honvédség által egy esetleges háborús alkalmazás során felhasznált anyagi készletek (az eszközöket is ideértve ebben az össze-

¹ Dr. Gáspár Tibor alezredes, MH SZCSP-ség Anyagi-technikai Főnökség, Tervezési osztályvezető

függésben) pótlása, a hazai gyártási lehetőségeket is figyelembevéve, igen szűk keresztmetszetben és mennyiségben valószínű. A haditechnikai veszteségpótlás *alapvető forrása a javítás utáni visszatérítés lesz*. Ezért kiemelten fontos feladatnak kell tekinteni a sérült eszközök helyreállítását, az alkatrészgyártás - lehetőségek szerint nemzetgazdasági erőforrásokon alapuló - megvalósítását.

1.1. A technikai eszközök várható veszteségei, azok megoszlása

A védelmi hadművelet kezdetére a Tábori Hadsereg és alárendelt csapatainak várható feltöltöttsége a meghatározó fegyverzettechnikai eszközökből közel 100 %-os. Az eszközök technikai hadrafoghatósága - a hadművelati szétbontakozás során keletkezett meghibásodások és veszteségek, a helyreállítás lehetősége, elsősorban a rendelkezésre álló idő függvénye - várhatóan - eszközcsoportoktól függően - 85-95 %.

A fegyverzettechnikai eszközök várható háborús sérüléseire vonatkozólag a gyakorlati tapasztalatok hiánya miatt, kevés és gyakran egymástól eltérő feltételezések vannak. Ennek figyelembevételével, illetve a pusztító eszközök hatásmechanizmusa, a fegyverzettechnikai eszközök szerkezeti felépítése, a hagyományos eszközökkel vívott háborúk és a béke állapot tapasztalatai alapján célszerű elemezni a várható veszteségeket. A téma részletes kidolgozása meghaladja a tanulmány kereteit.

A veszteségadatokkal több helyen is lehet találkozni a szakirodalomban. (1) A szakirodalom alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a meglévő többféle módszer egyike sem ad pontos, minden körülmények között használható, megbízható választ arra a kérdésre, hogy mennyi lesz a várható veszteség. Ezért - mivel más nincs - elfogadhatók a különböző veszteségtáblázatok, amelyek jelenleg alkalmazásban vannak.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a prognózisok felhasználása csak tervezési szinten értelmes dolog. A tervezés alapeleme a bizonyos mértékű előrelátás. A veszteség prognózisok adatai, ha nem is nagy pontossággal közelítik meg a jövőt, de a tervező tevékenységet objektív korlátok közé szorítják. Amíg a valóság a tervezett értékek megengedett környezetében marad, a terv használható vagy egyszerűen módosítható az eltérések alapján. Amikor az eltérés kilép a megengedett állapotok halmazából, akkor az eredeti harcfeladat sem hajtható már végre és más

harctevékenységi fajtára kell áttérni. Az új feladatra pedig új tervet kell készíteni.

A várható veszteségek számbavétele fontos a szükséges és elégséges javító kapacitás biztosításához, ami meghatározza a javító szervezetek struktúráját, létszámát, felszereltségét és alkalmazási elveit.

1.2. A javító szervezetek feladata, felépítése és lehetőségei

A javító szervezetek feladatai:

- a harci sérülést szenvedett és meghibásodott haditechnikai eszközök felderítése, vontatása és szállítása a sérült technikai gyűjtőhelyre;

- javító csoportok és javító-vontató csoportok kiküldésével helyszíni javítások végrehajtása;

- a sérült technikai gyűjtőhelyre begyűjtött, kis- és középjavítást igénylő haditechnikai eszközök javítása, ideiglenes tárolása és feltöltése (üzemanyag, lőszer, tartozékok);

- a nem javítható eszközökből - meghatározott rendben - fódarabok kiszerezése a javításhoz szükséges mértékben;

- készletükben lévő fenntartási anyagok tárolása, szállítása, a fogyasztásnak megfelelően azok igénylése, a kiutalt anyagok vételezése;

- a magasabb javító szervekhez hátraszállításra kerülő haditechnikai eszközök előkészítése átadáshoz;

- a kijavított eszközök visszajuttatása a harcrendbe.

A haditechnikai eszközök helyreállítását végrehajtó szervezetek három csoportba oszthatók:

- tábori hadseregszintű javító szervezetek;

- hadtest javító zászlóaljok;

- dandár, ezred, önálló zászlóalj javító szervek.

Az elmúlt időszakban végrehajtott törzsvezetési gyakorlatokon elkészített számvetések adatait elemeztem. A vizsgálat tárgyát az képezte, hogy a várható veszteségek és a javítószervek kapacitása mennyire van összhangban. Az elemzés eredménye az 1. számú táblázaton található.

A táblázatban feltüntetett százaléktételek a következőket mutatják a fegyverzettechnikai eszközökre vonatkozóan:

- hadtest szintig helyreállítják a kisjavítást igénylő tüzérségi és páncéltörő eszközöket;

- hadsereg szintig helyreállítják a kisjavítást igénylő légvédelmi eszközöket;

- a középjavítást igénylő eszközök egyik eszközcsoportban sem állíthatók helyre hadsereg szintig bezárólag, teljes mennyiségben;

- az előjáró javító szerveinek szintjén fejeződik be a tüzérségi eszközök javítása, a többi csoportba tartozó eszköz középjavítása nem fogható át kapacitással;

- az egyes kategóriákban a százalékok nagy intervalluma azt jelzi, hogy a javító kapacitások elosztása nem mindig a leoptimalisabb.

Összességében megállapítható, hogy a Tábori Hadsereg javító erőivel képes helyreállítani a lövészfegyverek kivételével a kisjavítást igénylő eszközök 100-, a középjavítást igénylők 50-70 %-át, amennyiben a kiinduló adatok (veszteség százalék, javító kapacitás) a feltételezett értékek között maradnak.

1.3. A javító szervezetek alkalmazásának lehetőségei

A védelmi hadműveletre való felkészülés időszakában a csapatok begyakoroltatása, a műszaki munkák elvégzése és biztosítása mellett, kiemelt figyelmet szükséges fordítani a haditechnikai eszközök felkészítésére. A technikai kiszolgálások 3. és 4. fokozatai meghatározott műveleteinek elvégzésével biztosíthatók a szükséges üzemeltetési tartalékok. A technikai kiszolgálásoknál alapvetően a technikai hadrafoghatóságot, a megbízható üzemkészséget befolyásoló műveleteket hajtják végre. Így a védelmi hadművelet alatt csak 2. technikai kiszolgálást kell végrehajtani,

ezzel a dandár (ezred, önálló zászlóalj) javítószervezeteknek több idejük lesz a helyreállítási feladatok végrehajtására.

A fő erő kifejtést a főirányban tevékenykedő csapatok technikai hadrafoghatóságának biztosítására kell összpontosítani. A haditechnikai eszközöket a fontosság és a munkaigényesség figyelembevételével kell helyreállítani.

A technikai biztosítást a haditechnikai főnök átfogó irányításával szervezik és hajtják végre. Ő szervezi meg és felelős a neki alárendelt egyes szolgálati ágak technikai biztosítási feladatai végrehajtásáért. Egyeztetni a fegyvernemek, szolgálatok és a hadtápnak a haditechnikai eszközök helyreállítására irányuló igényeit. Megszervezi a javító-vontató erők és eszközök harcban való alkalmazását.

A haditechnikai főnöknek közvetlenül alárendelt szolgálati ág főnökök az anyagi-technikai főnök (haditechnikai főnök) utasításai, a biztosítási terv és a szakmai előjáró főnök intézkedési alapján, közvetlenül tervezik és szervezik a saját szolgálati ág összes technikai biztosítási rendszabályait és azok megvalósításáért teljes mértékben felelősek.

A védelmi hadműveletben az eszközök elsősorban a helyszínen, fedezék mögött kerülnek helyreállításra. Harcrendből tűzeszközt elvontatni csak zászlóaljparancsnok parancsára (engedélyével) lehet. Ez a tény megnöveli a javító, a javító-vontató csoportok alkalmazásának mennyiségét és jelentőségét.

A sérült és meghibásodott haditechnikai eszközöket rendszerint - a közlekedési szolgálattal egyeztetett és a szállítási tervben rögzített - vontató alegységek, csoportok vagy a vontatásra alkalmas eszközök szállítják hátra.

Elsősorban azokat a haditechnikai eszközöket kell elvontatni (hátraszállítani), amelyeket az a veszély fenyeget, hogy az ellenség birtokba veszi vagy megsemmisíti, valamint a vezetési és felderítő eszközöket és az olyan kisjavítási munkát igénylőket, amelyek a legkisebb munkaigényűek és a helyszínen nem javíthatók.

Elsősorban azokat a fegyvereket, harci és más technikai eszközöket javítják meg, amelyek a csapatok harc feladatainak teljesítéséhez legszük-

ségesebbek, közülük is azokat, amelyeket a legrövidebb idő alatt vissza lehet juttatni a harcrendbe. A felderítő és tűzvezető állomásokat és a vezetést biztosító eszközöket minden esetben soronkívül javítják.

A Tábori Hadsereg jelenleg két javítózászlóaljjal és egy javítóezredel, a gépesített hadtestek pedig 1-1 javítózászlóaljjal rendelkeznek.

A Tábori Hadsereg megerősítésül kaphat 1-2 vegyes mozgó javítózászlóaljat és érdekében működik az előljáró javítódandára (a megerősítésül adott vegyes mozgó javítózászlóaljak nélkül).

A javító szakcsapatokat, szakalegységeket a védelmi hadműveletre úgy célszerű csoportosítani, hogy szorosan kapcsolódjanak a Tábori Hadsereg csapatai tevékenységéhez.

Az első lépcsőben védő hadtesteket célszerű megerősíteni javítózászlóaljakkal, az ellencsapást végrehajtó hadtestet pedig javító-vontató csoportokkal. A biztosítási övben lévő csapatok alapvetően vontató csoportok, javító-vontató csoportok alkalmazásával oldják meg a helyreállítás feladatait. A dandárok (ezredek) javítószázadai, a hadtest javítózászlóaljak általában a második lépcső mögött (szükség szerint szélességben megosztva) települnek, vontató eszközeiket (csoportjaikat) felzárkóztatják az első lépcsőben védő csapatok mögé. A szárnyakon védő alegységeket célszerű vontató csoportokkal, javító-vontató csoportokkal megerősíteni. A javítózászlóaljak állományából egy-egy századerejű vontató csoportot szükséges kijelölni és felkészíteni az ipari üzemek rongálódása következményinek felszámolásában való részvételre.

A javítóegységeket, alegységeket elsősorban üzemekre, javító- és szervíz bázisokra, laktanyákra kell telepíteni és szabályozás esetén igénybe vehetik az ott található eszközöket, anyagokat.

A háborús alkalmazási kérdések vizsgálata alapján összességében megállapítható:

1.) A fegyverzettechnikai eszközök várható háborús sérüléseire nincs egyértelmű adat. Valószínűsíthető, hogy a veszteségek szélsőséges értékek között változnak, nagyban függenek a védelmi hadművelet körülményeitől (ellenség, méretek, időjárás, stb.). Tervezési, számvetési

alapként, elfogadhatóak a jelenleg alkalmazott veszteségszázalékok, figyelembevételével, hogy ezek csak átlagnak tekinthetők.

A fegyverzet technikai eszközöknél, várhatóan védelmi hadműveletre való felkészülés időszakában, figyelembevételével eszközeink jelenlegi állapotát és tárolási helyzetét, valamint a tartalékos állomány kiképzettségét, sok lesz a rendkívüli meghibásodás. *Ennek alapvető okai a következők:*

- az eszközök jelentős része "mozgósítási-zárolt" kategóriában van, amelyek technikai állapota, kevés kivétellel, nem követhető folyamatosan figyelemmel; gyakorlati tapasztalat, hogy a "mozgósítási-zárolt" eszközök beüzemelésükor jelentkeznek azok a meghibásodások, amelyek az öregedésre, a rossz tárolási körülményekre, a szakszerűtlen kezelésre vezethető vissza;

- a tartalékos kezelő és szakjavító állomány ismereteinek felfrissítése egy viszonylag hosszabb folyamat eredményeként valósul meg.

A fentiekből következik, hogy nagy jelentőséget kell tulajdonítani a hadműveletre való felkészülés és hadműveleti szétbontakozás technikai biztosításának. A feladatot nehezíti, hogy ebben az időben, amikor a csapatoknak szüksége lenne a magasabb javítószervezetek segítségére, azok a hadiszervezetre való áttéréssel, saját, mobil javítóeszközök kikonzerválásával, a meghibásodások elhárításával, a technikai kiszolgáláson és javításon lévő eszközök gyorsított visszaadásával lesznek elfoglalva. Ennek ellenére célszerű lenne olyan javítócsoportokat kijelölni és felkészíteni a meglévő béke szervezetből, melyek azonnal segítséget nyújtanak a csapatoknál.

2.) A háborús technikai biztosító tevékenység végeredményében nem csak a harc folyamán helyreállított és visszajuttatott tömegeszközök (lövészfegyverek, lövegek, aknavetők, stb.) darabszáma, hanem a **bonnyolt elektronikát képviselő egyedi eszközök** helyreállított, uzemképes mennyisége lesz a minőségi mutató.

3.) Célszerű megvizsgálni az előjárói, hadsereg és hadtest tagozatban lévő javítószervezetek mennyiségét, összetételét, kapacitását. A szakcsapatokat közelíteni kell a harcoló csapatokhoz. Az előjáró alárendeltségében lévő javítódandár fenntartása ilyen formában nem indokolt,

hiszen a két vegyes mozgó javítószázalója megerősítésül van tervezve a Tábori Hadsereghez, a többi része pedig alapvetően a Tábori Hadsereg érdekében működik.

4.) **Vizsgálatot igényel a javítószervek irányítási rendszere is.** A jelen előírások szerint a fegyverzettechnikai szolgálat főnök felelős a fegyverzettechnikai szolgálat technikai biztosítási feladatainak tervezéséért, szervezéséért és megvalósulásáért. Az integrált javítószervek irányítása az anyagi-technikai főnök, illetve a haditechnikai főnök kezében van. A feladatszabás, a folyamatos szakmai vezetés nagyon szervezett, összetett koordináló munkát követel a haditechnikai főnöktől, mivel az öt-hat technikai szolgálati ág követelményeit, igényeit kell térben és időben egyeztetnie.

2.) A válságkezelési feladatok technikai biztosításának sajátosságai

Az elmúlt egy-két évben a környezetünkben bekövetkezett események (Jugoszlávia) ráirányították a figyelmet a válságkezelési feladatok fontosságára. Szükségesnek tartom ezen kérdés technikai biztosítási vetületét is megvizsgálni.

A hazánkat potenciálisan fenyegető veszélyek jellegéből és bekövetkezésük valószínűségéből kiindulva, a magyar fegyveres erőknek elsősorban a szomszédos országokban lehetséges fegyveres konfliktusok az országot érintő következményeinek felszámolására kell felkészülni.

A környező országokban végbemenő események Magyarországot az *alábbi hatásokkal érinthetik:*

- határincidensek véletlen, vagy tudatos kiváltása;
- fegyveres csoportok átsodródása;
- fegyveres provokációk (bepulés hazai terület fölé, bombázás, átlövés, stb.);
- politikai helyzet élezése, háborús veszélyhelyzet szítása;
- diverziós csoportok tevékenysége hazánk területén.

A Magyar Honvédség szárazföldi csapatai válsághelyzetek megoldásában - a meglévő béke állománnyal és eszközökkel - *az alábbi feladatok végrehajtásával vehetnek részt:*

- felderítési tevékenység fokozása;
- ügyeletes alegységek, harcászati ügyeletes alegységek működtetése;
- harccsoportok kijelölése és működtetése.

A csapatok békére rendszeresített állományával, béke állapotban végrehajtott ilyen jellegű feladatokat **különleges feladatoknak** nevezhetjük. A különleges feladatok meghatározó része átmenetet képez a béke kiképzés és egy esetleges háborús alkalmazás között.

A különleges feladatokat végző csapatok anyagi-technikai biztosítási feladatainak végrehajtását döntően befolyásolja az a tény, hogy a hadsereg anyagi-technikai szakcsapatai, az alakulatok anyagi-technikai szakalegységei nem tartoznak a feltöltött csapatokhoz, alegységekhez. Ezt a gondot némileg enyhíti az a tény, hogy a különleges feladatokat nem az egész hadsereg, hanem annak csak kis része (néhány század, zászlóalj) hajtja végre egyidejűleg. Így mód van arra, hogy a feladatban részt nem vevő alakulatok terhére az anyagi-technikai biztosításhoz szükséges erők, eszközök átcsoportosíthatók. De ez nem könnyű és egyszerű feladat, csak nagyfokú helyzetismerettel, szervezőképességgel, pontos feladatmeghatározással, segítő és követelménytámasztó ellenőrzéssel lehet megszervezni, irányítani és végrehajtani.

A technikai biztosítás fő feladatainak meghatározásakor figyelembe kell venni az alábbi követelményeket:

- az adott egység, alegység tevékenységének jellegét, amely meghatározó a biztosítási feladatokra. Fontos, hogy teljes állománnyal és fegyverzettechnikai eszközeivel, vagy csak részeivel vesz részt a feladat végrehajtásában (harcérték);
- a feladat végrehajtásának helyét, a helyszín kapcsolhatóságát ellátási és kiszolgálási objektumokhoz és szervezetekhez;
- a terep, az időjárás, az év- és napszak hatását a feladat végrehajtására;

- a készenléti rendelkezésre álló időt, amely alapvetően meghatározza a feladat mérvét, fontosságát;
- a szükséges megerősítés biztosításának lehetőségeit.

A technikai biztosítás keretei között az eszközök alkalmazásra történő előkészítése, ellenőrzése, helyreállítása és a fenntartási anyagellátás valósul meg. A különleges feladatokat végrehajtó alegységeknek, egységeknek biztosítani kell mindazon anyagokat, amelyek a tevékenységükhöz szükségesek. Ez elsősorban az előljáró parancsnokságok feladata.

A különleges feladatokat végrehajtó alegységek, egységek az esetek többségében személyi fegyverekkel, egyes esetekben kollektív fegyverekkel, teljes anyagi készleteikkel kerülnek alkalmazásra.

A feladat végrehajtására kijelölt alegységek, egységek fegyvereit elő kell készíteni alkalmazáshoz, ennek legjobb módja az előírt technikai kiszolgálási fokozatok végrehajtása (2.,3. technikai kiszolgálás). A technikai kiszolgálások végrehajtásánál az *alábbi sajátosságokat kell figyelembe venni:*

- a technikai kiszolgálás végrehajtásában az alegységek állományán kívül egy vegyes fegyverzeti javító csoportnak is részt kell vennie, mivel az alegységek rendszerint megerősítésre, kiegészítésre kerülnek olyan eszközökkel is, ami szervezetszerűen nincs részükre biztosítva (például nappali és éjszakai felderítő eszközök);

- a készenlét eléréséig terjedő idő alapvetően meghatározza az egyes fegyvertípusok technikai kiszolgálását;

- időhiány esetén az üzemképtelen javítást igénylő eszközöket ki kell cserélni a feladatban részt nem vevő alegységek, egységek eszközeivel.

A feladatvégrehajtás közbeni gyors hibaelhárítás érdekében a különböző szinteken (dandár, bázis laktanya, magasabbszintű javítószervek) készenléti javító szolgálatot célszerű működtetni. **A készenléti javító szolgálat csak akkor működik eredményesen, ha a szükséges szakértelem, javítóanyag, felszerelés biztosítható.**

A feladatok eredményes végrehajtása érdekében, a javítószerveknél a meghatározó eszközökből (felderítő és figyelőműszerek, felderítő lokátorok, páncéltörő és légvédelmi eszközök, stb.) célszerű **cserékészletet** kialakítani és **cserés javítási módot** alkalmazni.

Fel kell készíteni a magasabbszintű javítószervek speciális javítócsoportjait a helyszíni javítások gyors végrehajtására is. Gondoskodni kell arról, hogy megfelelő számú és típusú vontatóeszköz legyen készenlétben a meghibásodott, esetleg megsérült eszközök vontatásához.

3.) Javítószervek alkalmazására vonatkozó javaslatok

A válsághelyzetek és a háború kezdeti időszakán technikai biztosítási feladatainak elemzéséből kitűnt, hogy jelentős feladatok hárulnak ezen időszakban a fegyverzettechnikai szolgálatokra és a javítószervezetre. A kikonzerválásra kerülő **eszközök beüzemelését** több alakulatnál **segítség nélkül nem tudják elvégezni**. Ezért a hadsereg, hadtest tagozatú javítózáslóaljagnál már most, béke állapotban ki kell jelölni és fel kell készíteni **speciális, komplex javítócsoportokat** a szakszerű segélynyújtás érdekében.

Ezeknek a javítócsoportoknak a beüzemeltetést, illetve a meghibásodás elhárítását a helyszínen kell komplex módon elvégezni, rendelkezniük kell minden idetartozó ismerettel és javítási készséggel. Mivel egy rendszer összes szaktechnikájának a javítása az egyes katona képességét meghaladja, ezt a csoportok összetételének megalakításakor figyelembe kell venni. A létszámnak és kvalifikációnak tehát az adott alakulatnál rendszeresített haditechnikai eszközök jellegéhez, komplexitásához és alkalmazási jelentőséghez kell igazodni.

Az új honvédelmi jogszabályok biztosítani fogják annak lehetőségét, hogy a javítószervezetek polgári javító és egyéb ipari objektumokban települve végezzék helyreállító tevékenységüket. Ehhez viszont el kell látni a törzseket és az érintett csapatokat megfelelő információval. Erre nagyon jó példát találtam a "*Gépjárműtelepek*" című könyv 7. fejezetében, ahol sok, az ország különböző részén található gépjárműtelep címe, részletes helyszínrajza (a műhelyek rajzán még a gépi berendezések is fel vannak tüntetve), részletes leírása (épületek, helyiségek felsorolása, mérete, rendeltetése), a működéshez szükséges adatok (energia, víz, hő,

tűzoltási lehetőségek-tűzivíztároló) megtalálhatók (2). Ehhez hasonló formában kell elkészíteni azon objektumok jegyzékét, amelyek a technikai biztosítás feladatai érdekében igénybevehetők. Ezt az adattárat, vagy annak a szükséges kivonatát ki kell adni az érintetteknek, hogy már most reálisan meg tudják tervezni tevékenységüket.

A javítószervezetek tartalékos állományát (főleg a keret javítózászlóaljakét) úgy lenne célszerű biztosítani, hogy egy-egy alegységük a várható alkalmazásnál települési helyként figyelembe vehető polgári javító objektum dolgozóiból álljon fel. Ezzel biztosítható lenne már béke állapotban is, a megfelelő kapcsolat a hadsereg és a polgári szerv között, ami maximálisan javítaná a háborús alkalmazás hatékonyságát. Megfelelő jogszabályi keretek biztosításával a polgári szakemberek résztvehetnek a technikai biztosítási, javítási feladatokban (szerződés alapján-pénzért), ezzel biztosítva szakmai felkészültségük szintentartását.

Összefoglalva a leírtakat megállapítható, hogy a technikai biztosítási rendszer korszerűsítése érdekében vizsgálni szükséges a javítószervezetek háborús alkalmazásának kérdéseit is. A javítószervezetek szervezeti felépítésének *biztosítani kell*: békeidőben a felkészítési, kiképzési és egyéb feladatok technikai biztosítását; a békefeladatok teljesítéséről a hadi tevékenységre történő megbízható áttérést; a harci, hadműveleti feladatokat megoldó kötelékek tevékenységének folyamatos és megbízható technikai biztosítását.

A javítószervezeteknek *a következőknek kell megfelelni*: szervesen illeszkedjenek az általuk biztosított kötelék rendszerébe, mint annak kiszolgáló szervezete; harci, hadműveleti alkalmazás során maximális hatékonysággal legyenek képesek feladataik végrehajtására bonyolult viszonyok között, szakfeladataik megoldása mellett, legyenek képesek járulékos feladataik (helyváltóztatás, manőver, működőképesség folyamatos fenntartása, tevékenységük mindenoldalú biztosítása) végrehajtására is.

Célszerű felülvizsgálni az eloljárói, tábori hadsereg és hadtest tagozatban lévő javító-szakcsapatok mennyiségét, összetételét, kapacitását. A szakcsapatokat közelíteni kell a harcoló csapatokhoz. Nem látom indokoltnak, hogy a javító-szakcsapatok jelentős része (egy javítódandár) az eloljáró kezében legyen, amikor alkalmazásukat tekintve azok jelentős részét a hadsereg a védelmi hadművelet idejére megkapja vagy ezen időben kizárólagosan a hadsereg érdekében tevékenykednek.

Nagyobb figyelmet kell fordítani a technikai biztosítási rendszer válsághelyzetre és a háború kezdeti időszakára való felkészítésére. A magasabb szintű javítószervek (tábori hadsereg, hadtest) feltöltöttsége békében 35-36 %. A javítóeszközök jelentős része "mozgósítási-zárolt", vagy "M" utalványon van biztosítva. Ez az állapot - a viszonylag alacsony béke létszám - nagyon szűk lehetőséget biztosít arra, hogy a javítózászlóaljok (ezred) érdemi segítséget tudjanak nyújtani az alárendelt csapatoknak a kezdeti időszakban.

Az alkalmazási lehetőségekből következik, hogy mivel a javítószervek elsősorban javítóobjektumokra települve kerülnek alkalmazásra, vizsgálni szükséges a jelenleg meglévő felszerelések (műhelygépkocsik, szállítóeszközök) szükséges mennyiségét és milyenségét. Azok az általános rendeltetésű felszerelések és eszközök csökkenthetők, amelyek az átlag javítóobjektumban rendelkezésre állnak.

JEGYZETEK

1./ *A várható veszteségekre vonatkozó adatok az alábbi tanulmányokban találhatóak:*

- *Kóthai János:* A gépesített lövész (harckocsi) dandár menet és harc-tevékenységének fegyverzeti és technikai biztosítása. ZMKA 481/0602/Ea-12. számú melléklet.

- *Dr. Kónya Béla:* A fegyverzeti és harci-technikai eszközök meghibásodásáról. Honvédelem 1982/6/T.

- *Timkó Kálmán:* A Magyar honvédség csapatainak anyagi-technikai biztosítása. A hadtudomány alapjai (tervezet) ZMKA 1993-113. oldal.

- A fegyverzeti és technikai biztosítás alapjai II. ZMKA Fegyverzeti és technikai tanszék (nyt.szám: 481/0312/Ea. - 33-48. oldal.

- *Hollósi Nándor, Dobó Péter:* A védelmi hadművelet (harc) anyagi-technikai biztosításának elvi kérdései. Katonai Logisztika (Anyagi-Technikai Biztosítás) 1993/1. szám - 59. oldal.

- *Rába Imre*: A Tábori Hadsereg védelmi hadművelete anyagi-technikai biztosításának újszerű kérdései. Szárazföldi Csapatok 1993/2. szám 56.- 60. oldal.

2./ Az említett gépjárműtelepek részletes adatai megtalálhatók *Dr. Herczegh Károly*: Gépjárműtelepek. Műszaki Könyvkiadó. Budapest, 1976.-7. fejezet 244-351. oldal.

A haditechnikai eszközök helyreállítása
/számlákban/

Megnevezés	Tűzfegyvél eszközök		Páncélos eszközök		Légtérbeli eszközök		Hírcsövek		BAIP		PROZH		Gépjármű		Vegyféreg- és technikai eszközök		Műszaki technikai eszközök	
	kb	kb/évf	kb	kb/évf	kb	kb/évf	kb	kb/évf	kb	kb/évf	kb	kb/évf	kb	kb/évf	kb	kb/évf	kb	kb/évf
Dandár, soros	49-96	·	75-100	·	50-61	·	25-30	·	14-17	·	90-100	·	50-60	·	25-30	·	43-45	·
Hódolat	4-31	23-55	0-25	12-28	36-41	·	70-75	10-20	85-100	·	0-10	8-10	10-15	·	30-38	31-39	17-23	·
Hódolat	·	16-34	·	8-12	3-14	14-55	·	20-30	·	25-35	·	25-30	5-10	·	22-32	43-50	11-34	·
Hódolat	71-77	60-72	66-73	70-75	72-75	76-77	78-80	85-91	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
Előjáró javító eszköz	·	8-34	·	31-50	·	14-36	·	30-40	·	55-60	·	50-70	20-25	5-6	0-23	5-6	·	50-58
Hódolat	77-79	73-77	69-76	75-79	79-80	80-83	84-94	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
Javítás igény	·	·	13-38	·	30-68	·	25-30	·	8-10	·	15-20	·	15-20	94-95	·	6-21	·	42-50